

Oman paikan löytäminen

Tämän materiaalin avulla on tarkoitus käsitellä erilaisia, oppilaiden itse keksimiä tilanteita, joissa tapahtuu ulkopuolelle jättämistä, loukkaamista tai kiusaamista.

Ihmisellä on perustarpeita, joista yksi on turvallisuus. Jotta ryhmässä on mukava olla, täytyy jokaisen tunkea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. On tärkeää tunkea olevansa hyväksytty omana itsenään, ilman että täytyy pelätä tulevaisuutta syrjityksi tai kiusatuksi. Koulun arkipäivään kuitenkin kuuluu oppilaiden välisiä ristiriitoja ja myös kiusaamistilanteita.

Tilanteita käsitellään dramatisoitavien tarinoiden avulla, jolloin päästään kokemuksellisesti asettumaan sekä kiusatun, kiusaajan että sivustaseuraajien rooliin. Työskentely perustuu ratkaisukeskeiseen ajatteluun. Työtapoina ovat yhteiskeskustelu oppilaiden kanssa ja oppilaiden ryhmätyö.

Jokainen koululainen on varmasti nähnyt tai kokenut jossain vaiheessa jonkinasteista kiusaamista, syrjintää tai toisen huonoa kohtelua. Tässä materiaalissa työskentelyn lähtökohtana on neljäsluokkalaisten kirjoittamia tarinoita, mutta vielä parempi lähtökohta olisi oppilasryhmän itse kirjoittamat tarinat.

Tuntitoteutus

Tuntitoteutuksen lähtökohtana on restoratiivinen ajattelu (Hopkins 2014, <http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/index.php?id=37>). Restoratiivinen ajattelu korostaa yhteistyöhön perustuvaa myönteistä prosessia ja yhteisymmärrykseen perustuvaa lopputulosta. Restoratiivisuus pohjaa ajatukseen lasten oikeuksien toteutumisesta, missä keskiössä on kohtaaminen ja lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta. Tavoitteena on itsetunnon tukeminen, yhteistyö, kommunikaatio, osallisuus ja toisen arvostaminen.

Keskeisenä ajatuksena ajattelussa on se, että oppilaat ovat itse aktiivisia osallisia esiin tulleiden ongelmien ratkaisussa. Ihmisen toimintaan eri tilanteissa vaikuttavat sekä ajatukset että tunteet. Työskentelyn tavoitteena on sanoittaa ajatuksia, oppia tunnistamaan eri osapuolten tunteita ja tarpeita eri tilanteissa, ja sitä kautta kehittää oppilaiden empatiataitoja. Tavoitteena on myös harjoitella löytämään keinoja ratkaista ongelmatilanteita.

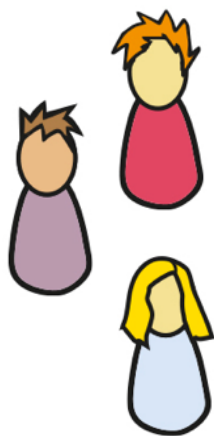
Kysymys siitä, miltä tilanteesta kustakin tuntui, on monella tapaa tilanteen ratkaisun kannalta tärkeämpi kuin mitä itse asiassa tapahtui. Restoratiivisen ratkaisun kannalta on keskeistä, miltä mieltäsi pahoittaneista / loukatuista on tuntunut ja mitä kukin tilanteesta tarvitsee, että tilanne tulisi ratkaistuksi. Restoratiivisessa ongelmanratkaisussa pohditaan, mitä osapuolet ajattelevat,

mitä he tuntevat ja mitä he tarvitsevat. Näiden kautta etsitään ratkaisua siihen, mitä heidän pitäisi tehdä, että tilanne tulee ratkaistuksi.

- aiheutettu harmi tai mielipaha korjaantuu
- osapuolet pääsevät tilanteesta eteenpäin. (Hopkins 2014)

Hopkins, B. (2004) Just Schools. A Whole School Approach to Restorative Justice. London, Jessica Kingsley Publishers.

Kiusatun tarina

Pöytäteatterihahmoja

Tavoitteet:

- ajatusten sanoittaminen
- tunteiden tunnistaminen ja sanoittaminen
- tunteista puhumisen harjoittelu
- tarpeiden tiedostaminen
- empatiakyvyn herättäminen
- oman itsen arvostaminen
- yhteistyö- ja ryhmäyöskentelytaitojen kehittäminen

Työtavat:

- yhteiskeskustelu
- ryhmäyö

Materiaali

- 4.-luokkalaisten oppilaiden tarinoita, jotka ovat ratkaisua vaille
- KYLLÄ / EI -kortit
- tunnekortit
- puhekuplahahmot
- tarvesanat
- pöytäteatterihahmot

Tuokion kulku

1. Tarina

Ryhmäyöskentely

- Jaetaan oppilaat 3-5 oppilaan ryhmiin.
- Ryhmässä luetaan valittu kertomus. Se voidaan lukea vuorolukuna.
- Jokainen voi valita, lukeeko yhden, kaksi vai kolme lausetta.

Yhteiskeskustelu

Keskustellaan tarinasta.

- Kuka on kertomuksen päähenkilö?
- Keitä muita henkilöitä kertomuksessa on?
- Mitä kertomuksessa tapahtui?
- Mikä oli päähenkilön ongelma?
- Mistä ajattelet tilanteen johtuvan?
- Mitä ajattelet tilanteesta?

2. KYLLÄ / EI -kortit

Yhteiskeskustelu

- Oletko joskus kokenut tai nähnyt jotain vastaavaa?
- Oppilaat vastaavat KYLLÄ ja EI -korteilla, ovatko kertomuksen tapahtumat heille tuttuja. Ne KYLLÄ-kortin näyttäneet, jotka haluavat, voivat kertoa näkemästään tai koke-
mastaan.

3. Ajatukset

Itsenäinen työ

- Oppilaat valitsevat yhden kertomuksen hahmon, useampi voi valita saman hahmon.
- Oppilaat miettivät jonkin kertomuksen kohdan, mihin hahmon sijoittavat mielessään.
- Mitä hahmo olisi voinut sanoa tai ajatella tässä tilanteessa? Oppilaat kirjoittavat aja-
tukset puhekuplaan.

Yhteiskeskustelu

- Keskustellaan puhekuplahahmojen avulla kunkin kertomuksen henkilön ajatuksista
tilanteessa.

4. Tunteet

Yhteiskeskustelu

- Mietitään, mikä tunne on sanomisen tai ajatuksen takana. Tunnekortit ovat apuna
tunteiden tunnistamisessa ja nimeämisessä.
- Tauluun kiinnitettyjen tai lattialle levitettyjen tunnekorttien avulla keskustellaan siitä,
miltä kustakin kertomuksen henkilöstä tuntui.
- Jos aikaa riittää, vaihdetaan hahmoa, annetaan sille ääni ja mietitään tunnetila.

5. Tarpeet

- Tarvesanojen avulla keskustellaan siitä, mitä kukin kertomuksen henkilöistä tarvitsee,
että tilanne tulee ratkaistuksi.
- Tehdään päätelmä: ihmisillä on kaikilla samanlaisia tarpeita. Kaikkien tarpeet ovat
suunnilleen samoja riippumatta siitä, mikä rooli kullakin kertomuksessa on.

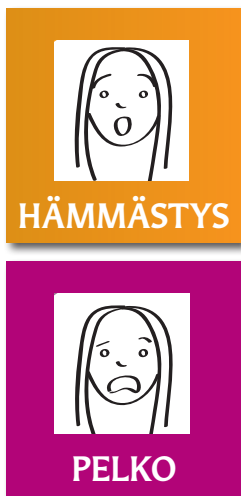
6. Ratkaisut

Ryhmätyö

- Oppilasryhmien esitykset
- Oppilasryhmät suunnittelevat tarinaan loput ja harjoittelevat niistä joko pöytäteatteri-
tai draamaesityksen.
- Ryhmät esittävät ratkaisut toisilleen.

Yhteiskeskustelu

- Keskustellaan ryhmien ratkaisuista.
- Miltä eri henkilöistä nyt tuntuu?
- Mitä ajattelet jatkossa tapahtuvan?

Tunnekortteja